بەشی پێنجەم

دوژمنی کورد لە ئەوروپا

نووسینی

سۆرین سونەگۆو

ئازاد مەولود

لە سەرەتای مانگی کانوونی دووەم/ ژانوەری ساڵی ١٩٩٧ حکومەتی دانمارك بڕیاری دا لەبەردەم دادگای مافەکانی مرۆڤی ئەوروپی شکات بکات، سەبارەت بە مامەڵە کردنی هاووڵاتیەکی دانمارکی لەلایەن پۆلیسی تورکیاوە. هاووڵاتی دانمارکی (کەمال کۆچ) کە بە بنەچە کوردە، لە ماوەی ئەو ٤٢ رۆژەی لە بەندیخانەکانی تورکیا بەسەری برد، تووشی ئازار و ئەشکەنجەدان بوو، بۆیە حکومەت بە پێویستی زانی بیکات بە مەسەلەی دەوڵەت بەرامبەر بە دەوڵەت.

بێگومان مەسەلەی (کەمال کۆچ) زیانی بە پەیوەندیەکانی نێوان دانمارك و تورکیا گەیاند. بەڵام ئەگەر لە روانگەی ئەوروپاوە سەیر بکەین، دەبینین ئەم جۆرە رووداوانە شتی دەگمەنن، بە تایبەتی لەبەر ئەوەی مەسەلەی کورد بە راستی کەوتۆتە ژێر بەرەوە.

(کەمال کۆچ) لە مانگی ئاب/ ئۆگۆستی ساڵی ١٩٩٦ بەوە تاوانبار دەکرێ کە لایەنگیری *PKK* ی کردووە و لە کۆمەڵەیەکی کەلتوری کوردی بەشداری چەندین چالاکی کردووە. ئەگەر ئاوڕێکی دواوە بدەینەوە، دەبینین پۆلیس و سیاسەتمەدارەکان لە زۆر شوێنی جیاجیا لە ئەوروپا هاریکاریان لەگەڵ رژێمی تورکیا کردووە لەو هەڵمەتانەی لە دژی کوردەکان و چالاکیە سیاسیەکانیان ئەنجامیان دەدات. دوور نیە مەسەلەی (کەمال کۆچ) ئەم وێنەیە هەڵگێڕێتەوە.

ئازاد مەولود

چیرۆکی (کەمال) وەکو کوردێك

کە ئێوارەی رۆژی پێنجشەممەی ٤ ی تەموز/ ژولای زەنگی تەلەفۆن لە مالّی (کەمال) لە گەڕەکی *Nørrebro* [١] لێدەدات، (کەمال) نازانی ئەمەی لیٚ دەبێتە خەونێکی ناخۆش و مۆتەکەیەك، کە لەوانەیە مۆرکێکی ئەوتۆ لە ژیانی بدات، تا ماوە پێوەی بمێنیٚ. ئەو نازانیٚ لەو شەش هەفتەیەی پاشتر تووشی گیران و ئەشکەنجەدان و بەندکردن دەبیٚ، لەو وولاتەش دەردەکریٚ کە رۆژیٚ لە رۆژان هاوولاتی بووە تیایدا، هەرچەندە هەرگیز بەڕاستی بە وولاتی خۆیشی نەزانیوە.

(کەمال کۆچ) لە سالّی ١٩٥٧ لە تورکیا لە دایك بووە، ماوەی منالّیشی هەر لەویٚ بەسەر بردوە. لە سالّی ١٩٧٢، لە تەمەنی ١٥ سالّیدا لەسەر ئارەزوی باوکی وەکو هەر کرێکارێکی بێگانە روو لە دانمارك دەکات. لە دانمارك لە کارگەکانی پلاستیك و میتال بە چەندەها کار و پیشەی ناکارامەی جیاجیا خەریك دەبیٚ، ماوەیەکیش لە یەکیٚ لە خوێندنگاکانی *AOF*[٢] وانەی زمانی دانمارکی بە مهاجیرەکانی وەکو خۆی دەلّێتەوە.

لە سالّی ١٩٩٢ دوکانێکی بچووك لە گەڕەکی *Nørrebro* دەکاتەوە، رۆژانە بژێوی خۆی و ژنەکەی و دوو منالّەکەیانی پیٚ دابین دەکات.

(کەمال)، لە سالاّنی گەنجی خۆیدا لە ریزی زۆر لە رێکخراوە چەپڕەوە تورکیەکانی ناو دانمارك خەریکی چالاکی سیاسی دەبیٚ. لە دوای چەند سالّێك، وای

---

[١] گەڕەکێکە لە شاری کۆپنهاگن.

[٢] کورتکردنەوەی (یەکیێتی زانیاری کرێکاران) ە .

لیدێت مەسەلەی کورد گرنگتر بێ بە لایەوە، بۆیە یەکێ لەو کارانەی دەیکات ئەوەیە لە ساڵی ١٩٩٢ دەچێتە ریزی *FAY- KURD*، لە هەمان ساڵدا لە رەگەزنامە تورکیەکەی رزگاری دەبێ و دەبێتە هاوولاتیەکی دانمارکی.

لە راستیدا *FAY- KURD* خۆی رێکخراو نیە، بەڵکو یەکگرتنێکی کەلتوری زۆر لە کۆمەڵە کوردیەکانی دانمارکە. بەڵام لەگەڵ هەندێش هیچ گومانی تێدا نیە لایەنگیری ئەوە دەکات کوردەکان وەکو نەتەوەیەکی خاوەن کەلتور و مافی خۆیان رێزیان لێ بگیرێ.

لە ئەنجامی هەڵبژاردنی ساڵی ١٩٩٤، (کەمال) دەبێتە یەکێ لەو حەوت ئەندامەی دەستەی بەڕێوەبەری *FAY- KURD*.

بەڵام کاتێ کە دەستی بۆ تەلەفۆنەکەی دەبا، بیری بۆ لای هیچ یەك لەم شتانە ناچێ. کەچی لە خەماندا دونیای لەبەرچاو تاریك دادێ، کاتێ یەکێ لە براکانی کە لە دانمارك دەژی پێی رادەگەیەنێ کە برا گەورەکەیان لە تورکیا بە کارەساتی ئوتومبیل مردووە، لە نزیك شاری (پۆلاتلی)، کە ٥٠ کم لە ئەنقەرەی پایتەخت دوورە.

وا رێك کەوتووە لۆریەك رۆنگسایدی لێی خورپیوە و روبەڕووی هاتووە، ئیتر ئوتومبیلەکەی لە نێوان ئەم لۆریە و لۆریەکی تری دواوە پلیشاوەتەوە. برازایەکیشیان لەم کارەساتەدا زۆر بە سەختی بریندار دەبی.

دوای ئەوەی ئەو شەوە هەموویان پیکەوە رۆژ دەکەنەوە، بەیانی رۆژی هەینی زوو (کەمال) و هەردوو براکەی دەچنە فرۆکەخانەی (کاستروپ)[٢] بەلکو بە سواری فرۆکە بەرەو ئەنقەرە بکەونە ری. لە تورکیا واباوە ناشتنی مردوو زۆر راناگیری. بەلام لەبەر ئەوەی نرخی بلیتی یەکەمین فرۆکەی ئەو رۆژە زۆر گران دەبی، بۆیە ناچار چاوەروان دەکەن، ئیتر بلیتیکی زۆر هەرزانتریان بۆ دوای نیوەرۆ دەست دەکەوی بۆ یەکی لە فرۆکەکانی *Turkish Airlines*. دوای ئەوەی فرۆکەکە لە ئەستەنبول دەنیشیت، ماوەیەکی

[٢] فرۆکەخانەی سەرەکی کۆپنهاگن.

چاك لەویٚ دەمێننەوە، دواتر هەر سێ بـرا لـە دوای نیوەشـەوی هـەینی لەسـەر شـەممە دەگەنە فڕۆکەخانەی ئەنقەرە.

(کـەمال) هـەر بـە جلـەکانی بەریـەوە دەبـێ، تەنـها جزدانێکـی گیرفـان و پاسپۆرتەکەیو کیسەیەکی نایلۆنی بەدەستەوە دەبـێ کـە هـەندێ جگـەرەی تێدا بـووە. بەلاّم ناتوانی لە کۆنترۆلی پاسپۆرت دەربازی بێ.

کۆمپیوتـەر پێشانی دا کـەوا بـە بڕیـاری (دادگای ئاسایشی دەوڵـەت) لـە تورکیـا، پێویستە گلبدرێتەوە.

لەسـەرەتادا کـەش و هەواکـە تـا رادەیـەك هێمـن دەبـێ، یەکـەم لەبـەر ئـەوەی ئـەو خەڵکانەی کۆنترۆلی پاسپۆرت زۆربەیان خوالێخۆشبوو براکەی دەناسن، چونکـە ئـەویش لـە هـەمان فڕۆکەخانـە لـە بەشـی گومـرگ کـاری دەکـرد، دووەمیـش دوور نیـە بڕیـاری گلدانەوەکەی هەڵەیەك بێ و لە ئەنجامی تێکنەگەیشتنێك دەرچوو بێت، یـاخود لەمـەڕ سەرپێچیەکی بچووك بێت. کۆمەڵێ تەلەفۆن و تەلەفۆنکاری هیچی لێوە نایەتە ئەنجام. بەلاّم هیچ کەسێ ناوێرێ شان بداتە بەر بەرپرسیاری و (کەمال) ئـیزن بـدات. (دادگای ئاسایشی دەوڵەت) شتێك نیە گاڵتەی لەگەڵ بکرێت.

دوای چەند سەعاتێك (کەمال) هەست بە شڵەژاوی دەکات. هیچ گومانی تێدا نیـە کەوا هەموو چالاکیەکانی لە ریزی *FAY- KURD* لە دانمـارك بـە پێـی یاسا بـووە، بـەلاّم ئەو خۆی دەیزانی دەسەلاّتدارانی تورك بە جۆرێکی تر لێکی دەدەنەوە. بەلای ئەوانەوە هەر رێکخراوێکی سەربەخۆی کوردی (بانگهێشتنێکە بۆ جوداییخوازی).

کە ناوی لە کۆمپیوتەر هەیە، ئەوە نیشانەی ئەوەیە کە شتێك هەیە.

بە بیـانووی ئـەوەی ژنەکـەی دانمارکیـە، رێگـای پێدەدەن تەلـەفۆنێك بـۆ دانمـارك بکات، و بە دانمارکی قسە بکات. بەم شـێوەیە دەتوانـێ ژمـارەی تەلـەفۆنی باڵوێزخانـەی دانمارك لە ئەنقەرە وەرگرێت و پەیوەندیان پێوە بکات. لەسـەرەتادا وای دەردەبـڕن کـە نـاتوانن هیچی بـۆ بکـەن، چونکـە وا دەزانـن دەبـڵ رەگەزنامـەی هەیـە، واتـە یـەکێکی

دانمارکی و یەکێکی تورکی. بەڵام دوای ئەوەی ئەم مەسەلە یەکلا دەبێتەوە، لە لایەنی باڵوێزخانەوە پەیمانی دەدەنێ بزانن چیان پێ دەکرێ بۆی.

لە دوای ١٦ سەعات گلدانەوە لە فڕۆکەخانەدا، لە سەعات ٥ ی دوای نیوەڕۆی ڕۆژی شەممە ٦ ی تەمووز/ ژولای، (کەمال) دەبەنە بەردەمی حاکم لە دادگای شاری (چوبوك).

تا ئەو ئانەش دەسەڵاتداران نازانن بۆچی گرتوویانە، بۆیە حاکم بڕیار دەدات بەری بدات بە مەرجێ ڕۆژی دووشەممە سەعات ٩ی سەرلەبەیانی ئامادەبێت. تاوەکو دڵنیابن لەوەی کە دێتەوە، پاسپۆرت و بلیتەکەی لای خۆیان دەهێڵنەوە، خزمێکی خۆی کە پارێزەرە، دەبێتە دەستەبەری[٤].

سەرەتای ڕۆژی دووشەممە ٨ی تەموز/ ژولای، بە چاوەڕوانیەکی دوورودرێژ دەست پێدەکات. وادیارە ئەو بەشەی پۆلیسی ئاسایش کە بە ئیشوکاری کوردەکانەوە خەریکە، زۆر سەرقاڵە. ئنجا کاتێکی درەنگ لە دوای نیوەڕۆ سێ پۆلیس بە جلی مەدەنی دێن و دەیبەنە بارەگای ناوەندیی پۆلیس لە ئەنقەرە، کە لە هەموو جیهاندا بە مامەڵەی ڕەقەکار و دڕندانە ناسراوە. کەس نازانێ (کەمال کۆچ) لەوێدا چی بەسەر دێت. کە دواتر لە لایەن (سەنتەری دانمارکی هینانەوە سەر خۆی قوربانیەکانی ئەشکەنجە)[٥] فەحس کرا، توانیان بیسەلمینن کەوا بە هەمان چەشن ئەشکەنجەی بەدەنی و دەرونی دراوە، وەکو خۆی باسی دەکات. پیشنیوەڕۆی ڕۆژی دواتر (کەمال) دەبەنە بەردەم (دادگای ئاسایشی دەولەت).

---

[٤] کەفیل، زەمانەت.

[٥] سەنتەریکە چەندەها پزیشك و دەروونناس و کەسانی پسپۆری تر کاری تیدا دەکەن بۆ یارمەتیدانی ئەو کەسانەی بەر ئەشکەنجە کەوتوونە. ئەم جۆرە سەنتەرانە لای ئیمە نیە، بەلام لە زۆر شوینی تری ئەم کتیبەدا بەرچاو دەکەوی.

لەدوای چاوپێکەوتنێکی کورت، بێ ئەوەی کەسێ هەبێ بەرگری لێبکا، بێ ئەوەی ڕێگای پێبدەن خۆی بەرگری لە خۆی بکات، بڕیاری بەندکردنی دەردەکەن

بەپێی شکاتنامەکە تاوانەکەی ئەوە بووە کە "یارمەتی چەتە و ڕێگری چەکداری" داوە. ئان و کاتی تاوانەکەی دانرا "لە نێوان ساڵی ١٩٩٢ تا ڕۆژی ٦ ی تەمووز/ ژولای ساڵی ١٩٩٦" کەواتە لەو ڕۆژەی (کەمال) چوەتە ریزی *FAY- KURD* وە، تاوەکو ئەو ڕۆژەی گەڕاوەتەوە تورکیا.

بەڵگەکانی دادگا "دان پیانانی تاوانبار" خۆیەتی، کەواتە لێرەدا مەبەست لەو دان پیانانەیە کەوا (کەمال) لە شەوی پێشوو لە بارەگای ناوەندیی پۆلیس لە کاتی لێپرسینەوە، داونیەتی بەدەستەوە. خۆی دەڵێ بەزۆرەملی و بە چاوی بەستراوە پێیان مۆر کردووم.بە پێی شکاتنامەکە، (کەمال کۆچ) دانی بەم (تاوانانەی) خوارەوە ناوە:

بلاّوکراوەکانی *PKK* ی خوێندۆتەوە، "لەژێر کاریگەریەتی ئەم پرۆپاگەندانە مەیلی چوە بەلای ڕێکخراوی *PKK* دا".

یارمەتی دارایی *PKK* ی داوە _ لە ساڵی ١٩٩٢ بە ٢٠٠٠ کرۆن، لە ١٩٩٣ بە ٤٠٠٠ کرۆن ، لە ١٩٩٤ بە ٥٠٠٠ کرۆن، لە سالی ١٩٩٥ ٥٠٠٠ کرۆنی داوە .

تاوانبار لەبری ئەم پارە بەخشینانە ، پسولەی لە *ERNK* دراوەتێ.

هاتوچۆی مەڵبەندی کەلتوری کوردی دەکات لە کۆپنهاگن، "کە شوێنێکی ئەوتۆیە ئەندامانی ڕێکخراوی *PKK* چالاکی تێدا دەنوێنن". بەشداری "خۆپیشاندانی نایاسایی کردووە لە دانمارك". لە ساڵی ١٩٩٢ "لەگەڵ وەفدێك لە دانمارکەوە بەشداری کۆنگرەی نەتەوەیی کوردستانی کردووە لە ئەلمانیا".

بەم جۆرە شکاتنامەکە دەگاتە ئەو ئەنجامەی کەوا "تاوانبار بەم شێوەیە یارمەتی ئەندامانی ڕێکخراوی *PKK* ی داوە، کە بە تاقمێ چەتەی چەکدار دەژمێردرێن، هەر لەسەرەتای دامەزرانیەوە ئامانجی دابەشکردنی ئەو خاکە بووە لەژێر دەسەلاّتی دەوڵەتدایە".

لە دوای ئەوەی (کەمال کۆچ) لە (دادگای ئاسایش) تـەواو دەبـێ، یەکسـەر دەیبەنـە *Ankara Merkez Kapali Cezaevi*، واتـا بەندیخانـەی داخـراوی نـاوەندیی ئەنقــەرە، کـە خــەڵکی زۆر هەڵکــەوتوو و بــە ناوبــانگی لێ گـیراوە، لەوانــە نووســەر (د. ئیســماعیل بێشکچی) و ئەندامی پەرلەمان (لـەیلا زانـا) و زۆر لـە ئـەندامانی سـەرکردایەتی پارتـە کوردیە هەڵوەشاوەکەی *DEP*.

ئەم بەندیخانەیە لە بنەڕەتدا کۆنە تەویلەیەکی ئەسـپەکانی ژەنـەراڵ (ئـەتاتورك) بووە، شێوەی رێکخستن و دامەزرانی تا ئێستاش ئەم مۆرکەی پێوە ماوە.

(کـەمال) دەخەنـە ژوورێکـی ١٠ *x* ٤٠ مـەتری، لەگـەڵ ٨٠ بـەندکراوی سیاسـی تـری کورد و تورك. ئیتر بۆ ماوەی ئەو چەندین هەفتەیەی دواتر، ئەو شوێنە دەبێتـە مـاڵی، کە تیـایدا دەسـتدرێژیەکانی دەسـەڵاتدارانی بـە چـاوی خـۆی دەبینـێ، بـەڵام لـە هـەمان کاتیشدا یەکگرتویی بەندکراوەکانی دەبینێ، بۆ نموونە لە مەسەلەی مانگرتنەکەی ئـەو کات، کە زیندانیە سیاسـیەکان مانیـان لـە خـواردن گرتبـوو، یـەکێ لـە هاوزیندانیـەکانی (کەمال) بەهۆی ئەو مانگرتنەوە ژیانی لەدەست دا.

بە هۆی ئەو تەلەفۆنەی (کـەمال کـۆچ) رۆژی شـەممە ٦ ی مـانگی تـەمووز/ ژولای ساڵی ١٩٩٦ لە فرۆکەخانەوە دەیکا، باڵوێزخانەی دانمارکی و وەزارەتـی دەرەوەی دانمـارك هەر لە سەرەتاوە دەکەونە ناو مەسەلەکە.

یەکەمین کاری بالویزخانە ئەوە بوو، پاریزەریکی بـاش بـۆ (کـەمال) پـەیدا بکـەن، بیگومان دوای ئەوەی پرسیان پی دەکـەن، بـۆ ئـەوەی بزانـن دەتوانـی کـری پاریزەرەکـە بـدات. (یوسـف ئـەلاتاس) وەکـو پـاریزەر دەسنیشـان دەکـری، کـە خـۆی پـاریزەریکی بەناوبانگـە لـە تورکیـا، لـە کـاتی خۆیـدا پـاریزەری (لـەیلا زانـا) بـووە، لـە سـالی ١٩٩٤ ئیمونیتیتی پەرلەمانیان لی هەلگرت، لەوساوە لەسەر مەسـەلەی بـەرگریکردن لـە مـافی کوردەکان، پانزە سالی زیندانی بۆ براوەتەوە.

لەگەڵ ئەمەشدا خەڵکی لە دانمارك بۆ یەکەم جار لە رۆژی ١٩ی تەمووز/ ژولای ساڵی ١٩٩٦ بەم مەسەلەیەیان زانی، دوای ئەوەی نووسینگەی (ریتزاوس) [٦] ئەم هەواڵەی خوارەوەی لە ئاژانسی دەنگ و باسی *DPA* ئەلمانیەوە وەرگرت و بلاوی کردەوە:

"پۆلیسی تورکی هاوولاتیەکی دانمارکی کە بەرەچەڵەك کوردی تورکیایە، گرتووەو زیندانی کردووە بە تاوانی ئەوەی لایەنگیری یەکێ لە بەشەکانی بزووتنەوەی جوداییخوازی کوردی *PKK* ی کردووە لە دانمارك".

نووسینگەی (ریتزاوس) بەردەوام دەبێ و دەنووسێ "پاریزەرەکەی (یوسف ئالاتاس)دەلی ئەم زیندانیکردنە سەرپیچیکردنی پەیماننامەی نیودەولەتی مافەکانی مرۆڤە، چونکە (کۆچ) چیتر هاوولاتیەکی تورك نیە، بۆیە تورکەکان بۆیان نیە بە کرداریك تاوانباری کەن لە دانمارك سزای لەسەر نیە. بەپیی قسەکانی پاریزەرەکە، پۆلیسی تورکیا بە زۆرەملی راپۆرتەکەیان بە (کۆچ) مۆر کردووە".

ژمارەیەك لە سیاسەتمەدار و رۆژنامەنووسانی دانمارك، هەوالەکانی گرتنی (کەمال کۆچ) یان لەسەرەتادا بە جۆرە خۆپاریزیەکەوە وەرگرت. ئایا تو بلیی ئەوە راست بیت کە دەسەلاتدارانی تورکیا _ کە هاوپەیمانی ئیمەن لە *NATO* و هاوکاری ئیمەن لە یەکییتی گومرگی *EU* _ هاوولاتیەکی دانمارکییان گرتبی بە هۆی بەشداریکردنی لە هەندی چالاکی، کە لە دانمارك شتی یاساییـن؟ یاخود دەبی بەلگەیەکی ئەوتۆیان بەدەستەوە بی بیسەلمینی (کەمال کۆچ) پەیوەندی بە چالاکی تیرۆریستیەوە هەیە؟

تاك و تەرا خەلکیش هەبوو، بە پیویستیان دەزانی راستەوخۆ لای رژیمی تورکیا بگرن. یەکیك لەوانە (موزەییەن بۆزتۆپراك) ە لە (مەلبەندی خویندنکاری رۆژهەلاتی ناوەراست) ی سەر بە زانکۆی ئۆدینسە، بۆچوونی خۆی لە دەنگ و باسی تەلەفزیۆنی ئیوارەی رۆژی ١٩٩٦/٨/١٤دا، بەم جۆرە خستەروو:

---

[٦] ئاژانسیکی دەنگ و باسی دانمارکیە.

"ئـەوە نیشـانەی بیبـاکی و مـل لـە چـەقۆ خشـاندنە[7]، ئەگـەر یـەکیك پـەیوەندی لەگـەل *PKK* هـەبیت و لەهـەمان کاتیشـدا بچیتـە تورکیـا" دوور نیـە هـەر هـەموو مەسەلەکە بە بـەگژداچوونی سیاسـی بیـت[8] وەکو هـەولیك بـۆ بـەگژداچوونی دەولـەتی تورکیـا و راکیشـانی سـەرنجی وولاتـانی *EU* . بـەلام بەداخـەوە (موزەییـەن بۆزتۆپـراك) لـەبیری کـرد بـە بەلگـە بیسـەلمینی کـە (کـەمال) پـەیوەندی بـە *PKK* وە هەیـە، ئـەوەی چاوپیکەوتنەکەشی لەگەل دەکرد لەبیری چوو لیی بپرسی، ئایا تو بلیی مردنی براکـەی (کەمال) بە کارەساتی ئوتومبیـل، پەککەوتـەبوونی برازاکـەی بەشـیك بـن لـەپلانی ئـەو بەگژداچوونە سیاسەی ئەو باسی دەکات.

لە لایەکی تریشەوە خەلکانیکی زۆر، بە شیوەیەکی راستەوخۆ لە دژی ئەو رەفتارە وەستان کە رژیمی تورکیا دەرهـەق بـە (کـەمال کـۆچ) کـردی، چونکـە یەکـەم شـت، ئـەو (تاوانانەی) خرابوونە ئەستۆی، گشتیان شتی یاسایی بوونە لەو وولاتەی تیـایدا روویـان داوە، واتـا لـە دانمـارك. پاریزەرەکـەی (کـەمال) یـش رەخنــەی لـەم خالـە گـرت و بـە سەرپیچیکردنی پەیماننامەی مافەکانی مرۆڤی ئەوروپای دانا، کە لە برگەی ١ ی بەندی ژمارە ٧ دا هاتووە:

"نـابی تـاوانی سـەرپیچیکردنی یاسـا بخریتـە ئەسـتۆی هیـچ کەسـیکەوە، بـە هـۆی کرداریك یاخود لادانیك کە لە کاتی کردنیدا سەرپیچیکردن نەبی لـە یاسـا نیشتمانی و نیودەولەتیەکان".

دووەم شتیش ئەوەیە، شکاتنامەکە هیـچ بنەمایـەکی سـەلماندنی نـەبوو، تەنـها پـی لینانی تاوانبار خۆی نەبی، کە لە شەویکدا لە ژیر دەستی پۆلیس هاتبووە دەربرین، بی ئەوەی دەرفەتی ئەوەی بووبی پەیوەندی بە بەرگری یاخود بە پاریزەریکـەوە بکریـت. ئەم گرتنە هەلسەنگاندنیکی دادگایی راستەقینەی بۆ نەکرا.

---

[7] مجازەفەیە

[8] لە لایەن ئەوانەی دژی تورکیان.

لە هەمان کاتدا زۆرەها کەس تێگەیشتن کەوا مەبەستی راستەقینەی ئەم مەسەلەیە بە پلەی یەکەم (کەمال کۆچ) نەبووە، هەرچەندە ئەو وەکو تاکەکەس کەوتە بەر مەترسیەکی زۆر گەورە. لە هەمووی گرنگتر، ئەم مەسەلەیە ئەوە پیشان دەدا تا چ رادەیەك رژیمی تورکیا دەیەوی سنوور لەبەردەم سەربەستی دەربرین دابنی، نەك هەر بە تەنها لە تورکیا بەلکو لە دانمارك و لە هەموو ولاتانی تری جیهان.

بە کورتی، گیروگرفتی ئەوان لەوەدایە، ژمارەی ئەو کوردانەی دەرەوەی وولات کە لایەنگیری تیکۆشان دەکەن لە پیناو مافەکانی کوردەکان، ئەم ژمارە رووی لە زیاد بووندایە. بۆیە بەلای دەسەلاتدارانی تورکیاوە گرنگە، نیشانەیەکی ئەوتۆیان بۆ وەدەرخەن، هەر پییان نایە سەر خاکی تورکیا، ئەوا دوور نیە تووش ببن _ تەنانەت با هیچ سەرپیچیەکی یاساشیان نەکردبی لەو وولاتانەی لییان دەژین.

پەیامەکە ئاشکرایە:

ئەگەر بەشداری خۆپیشاندانیکی یاسایی بکەیت، یان ووردە شتیك بکریت کە قازانجەکەی بۆ پشتگیری بچیت، یاخود لە پیناو پالپشتی کردن لە مافی کوردەکان نامەیەك بنووسیت، ئەوا هەرگیز بە هیچ شیوەیەك لەخۆت دلنیا مەبە!

بۆ ئەوەی باشتر لە لایەنی پرنسیپی مەسەلەکە بگەین، با چاویك بەو زانیاریانە بخشینین لەمەر گرتن و بەندکردنی (یوسف یەسلیگویس) کە پیاویکی سویسری بەرەچەلەك کوردی خاوەن دەزگای بلاوکردنەوەی کتیبە.

ئەم پیاوە لە مانگی حوزەیران/ ژون لە شاری ئەستەنبول لە لایەن پۆلیسەوە دەگیری، لە کاتیکدا بۆ سەردانی کەس و کاری دیتەوە شارەکە. (تاوانەکەی) ئەوە بووە، کە دەزگاکەی کتیبیکی بۆ نووسەر (مەمەد ئوزون) بە زمانی ئەلمانی چاپ کردبوو بە نیوی (پیشەکیەك بۆ ئەدەبی کوردی).

یەکییتی نووسەرانی سویسرا و ژمارەیەکی زۆر لە ریکخراوەکانی مافی مرۆڤ نارەزایی خۆیان بەرامبەر بەم گرتنەی ئەو دەربری.

(مەمەد ئوزون) دوای ماوەیەك ئازاد کرا، بەلام ئەم مەسەلەیە ئەوە پیشان دەدات، ئەوەی رژیمی تورکیا بەدوایدا دەگەری، مەسەلەی ئازادی دەربرینە.

لەبەر ئەوەی مەسەلەکەی (کەمال کـۆچ) سـەرنجیکی زۆری راکیشا، بۆیـە لـە کـاتی دادگایی کردنەکەی لە (دادگـای ئاسایشـی دەولـەت) لـە رۆژی ١٥ی ئـاب/ ئوگوسـتی سـالی ١٩٩٦ ژمارەیەکی زۆر خەلك ئامادە بـوون، لەوانـە چـەندین سیاسـەتمەداری دانمـارکی لـە ئەندامانی پەرلەمان و پەرلەمانی ئەوروپا و نوینەریکی مەلبەندی دانمـارکی مافـەکانی مـرۆڤ. هـەروەها نوینـەرانی بالویزخانـەی دانمـارك و ژمارەیـەکی زۆر لـە هـەوالدەرانی رۆژنامە و تەلەفزیۆن. ئەمانە گشتیان بوون بە بینەری دیمەنیکی زۆر سەرسورهینەر.

لە دەفتەری دادگادا هاتووە: تاوانبار روبەرووی ئەو رونکردنەوانە کرایەوە، کە لە کاتی لیپرسینەوە لە لای پۆلیس دانی پیا نابوون. تاوانبار بـەم جـۆرە هاتـە دوان: "مـن وام زانی ئەو کاغەزانەی بە چاوی بەستراوە پییان مۆر کـردم، ئەوانـە کاغـەزی بـەردانم بوون. ئەو دان پیانانە شتیك نیە، من بە ئیرادەی سەربەستی خۆم دابم بەدەستەوە".

تاوانبار روبەرووی ئەو روونکردنەوانە کرایەوە کە لە لای (داواکاری کۆمار)[٩] دانـی پیا نابوون.تاوانبار بەم جۆرە هاتە دوان: "من دان پیانانی خۆم لە لای داواکـاری کۆمـار رەت دەکەمەوە. من هیچ پرسیاریکم لە لایەن داواکارەوە لینـەکرا. هـەر تەنـها ئـەوەبوو داوایان لیکردم کاغەزەکان مۆر بکەم".

تاوانبار روبەرووی ئەو رونکردنەوانە کرایەوە کـە لـە (دادگـای ئاسایشـی دەولـەت) لای یاریدەدەری حاکم[١٠] دانی پیا نابوون.

تاوانبار بەم جۆرە هاتە دوان: "یاریدەدەری حاکم تەنها چـەند پرسـیاریکی گشـتی لیکردم[١١]. هیچ پرسیاریکی سەبارەت بە مەسەلەکە لینەکردم. بۆیە من ئـەو دان پیانانـە رەت دەکەمەوە".

---

[٩] داواکاری گشتی سەرانسەری کۆماری تورکیا.

[١٠] لە دادگاکانی کوردستانی عیراق ﴿ محقق عدل ﴾ پیدەلین.

هەرچەندە دەفتەری دادگا هەموو ئەو گفتوگۆیانەی کتومت تیدا نیە وەکو ئەوەی لە هۆلی دادگادا کران، بەلام ئەمانەی سەرەوە ئەوە روون دەکەنەوە، کەوا ناوەرۆکی ئەم مەسەلەیەی چەندی تیا ماوەتەوە، لە لایەنی رەسمیەوە گوایە پشتی بە (دانپیانان) ەکانی تاوانبار خۆی بەستووە.

کەچی ئەمە هیچ کاری نەکردە سەر داواکار، چونکە سەرەرای ئەوە دووپاتی کردەوە کەوا چیتر بە پیویستی نازانی (زیتر لە لیکۆلینەوە و بەدوادا چووندا قوول ببنەوە). بەم جۆرە توانی ئەمەی خوارەوە بخاتە نیو دەفتەری دادگاوە:

"راییکردنی[12] دەسەلاتی داواکار: بە ئاماژە بۆ چۆنییتی و تەرزی کردارەکە، ئەو بەلگانەی وان لەبەر دەستدا، داوا دەکەم کەوا تاوانبار هەر بە گلدراوەیی لە بەندیخانە بمینیتەوە".

ئەو ئاماژەکردنە بۆ (ئەو بەلگانەی وان لەبەر دەستدا) کە لە راستیدا هەر بەلگە نەبوون، دیاربوو زۆر کاری کردە سەر حاکمە عەسکەریەکەی دادگای ئاسایش بەرادەیەك ئاشکرای کرد کە رای ئەو لەگەل بۆچوونی دوو حاکمەکەی تر نیە، کە بریاریان دا (کەمال کۆچ) بەر بدەن، بەرای ئەو پیویستە دریژە بە مەسەلەکە بدریت.

لەگەل هەندیش لەسەر ئەوە ریك کەوتن لە لایەك لەوە بکۆلنەوە ئاخۆ (مەلبەندی کەلتوری کوردی لە کۆپنهاگن) شتیکی یاساییە، لە لایەکی تریشەوە لەوە بکۆلنەوە بزانن ئایا (کەمال کۆچ) لە سالی ١٩٩٢ بەشداری کۆبوونەوە کوردیەکەی ئەلمانیای کردووە.

وا بریار درا دادگا جاریکی تر لە رۆژی ١٩ی ئەیلول/سیپتەمبەر ی سالی ١٩٩٦ دابنیشیتەوە. دوای ئەوەی (دادگای ئاسایشی دەولەت) بریاری بەردانی (کەمال کۆچ) ی دەرکرد، جاریکی تر بردیانەوە بەندیخانە تا کارە رەسمیاتەکانی بەردانی تەواو کەن.

---

[11] پرسیاری گشتی وەکو ناو و تەمەن و شوینی نیشتەجیبوون و کاروپیشەو....هتد.

[12] مرافعە، پرۆسیجەر، رینامە.

له کاتیکدا (یوسف ئەلاتاس) ی پاریزەر چووه ناو بەندیخانەکە تاوەکو (کەمال) لەگەل خۆی بینیته دەرەوە، کەسوکار و سیاسەتمەداره میوانه دانمارکیەکان و هەوالدەر و رۆژنامەنووسەکان لەبەر دەروازەکەی بەندیخانه له ناو تۆز و خۆل چاوەریی (کەمال) یان دەکرد که بیته دەرەوە تا پیشوازی لیبکەن. بەلام ئەم بەیەك شادبوونەوە گەرمه زۆری پیچوو. هەتاوی ئەو پاشنیوەرۆیه له ئاسمانیکی بیهەوری مانگی ئاب/ ئۆگوست ئەوەنده گەرم بوو هەلیدەقرچاند، لەوە دەچوو گەرمترین هاوینی شاری ئەنقەره بیت که ئەو پیاوه تا ماوه لەیادی نەکات.

درەنگ له دوای نیوەرۆ پاریزەرەکه له دەروازەکەی بەندیخانه وەدەرکەوت و رایگەیاند که ئیتر یەك تۆزی ماوه تا هەندی کاغەز و شت مۆر دەکات. دەبوایه (کەمال) یەك تۆز به دوای ئەوەوه بیته دەرەوە، بەلام لەدوای ماوەیەکی باش چاوەروانی هەر بەدەر نەکەوت. پاریزەرەکه ئاگاداری ئەوه نەبوو که لەسەر کۆسپەی دەرگای دەرەوە، (کەمال) یان بانگ کردبووه ژوریکی ئەو تەنیشته که بۆ چاوەروانی تەرخان کراوه.

لەویوه له دەرگایەکی پشتەوه بردبوویانه دەرەوه بۆ ناو ئوتومبیلیك که لەوی چاوەروانی کردووه، ئیتر له دەرگای دواوەی بەندیخانه بۆی دەردەچن و لەبەر چاوان بزر دەبن. دوای ئەوه بەناو شاردا گیرابوویان، له هەمان کاتدا پیاوەکانی ئاسایش له ناو ئوتومبیلەکەدا به زمانیکی نهینی له ئامیرەکانی هۆکی _ تۆکی خەریکی قسه دەبن لەگەل یەکتر. دوای چەند سەعاتیك چاوەروانی لەبەر دەروازەی بەندیخانه و چەندەها جار پرسیارکردن، پاسەوانەکه لەپر رایگەیاند کەوا (کەمال) چیتر له بەندیخانه نەماوه. به هیچ شیوەیەکیش نەیگوت لەبەرچی یاخود بۆ کوییان برد. بیگومان ئەم رفاندنەی (کەمال) نیگەرانیەکی زۆر و شلەژاوی و هاتوچۆ و بگرەو بەردەیەکی خولقاند بۆ ئەوەی بزانری بۆ کوییان برد و چی بەسەر هات.

ئیواره درەنگ روون بۆوه کەوا بردویانه بۆ بارەگای ناوەندی پۆلیس، پیشنیوەرۆی رۆژی دواتر پاریزەرەکەی توانی مۆلەت وەرگری تا چاوی پیی بکەوی.

دوای نیوەڕۆی ڕۆژی هەینی ١٦ی ئاب/ ئوگوست پۆلیسی بەشی بیانی دەیبەنە فرۆکەخانە و سواری فرۆکەیەکی کۆمپانیای *Lufthansa* ی دەکەن بەرەو (فرانکفۆرت) بەریی دەکەن. ئیوارە درەنگ دەگاتەوە کۆپنهاگن دوای ئەوەی شەش هەفتە بەسەر سەفەرەکەیدا تیپەر دەبی.

ئایا راستی ئەم رووداوە چی بوو؟ ئایا ئەمە تەنها گواستنەوەیەکی ئاسایی بوو لە نیوان بەندیخانە و پۆلیسدا؟

بەلام بۆچی ئەم کردارەیان لە پاریزەرەکەی (کەمال) شاردەوە و نەیانهیشت پیی بزانی؟

ئایا دەسەلاتدارانی ئاسایش ویستیان ئەم دەرفەتە بەکاربینن، بۆ ئەوەی لە کۆتاییدا ترسیك بخەنە دلی (کەمال) و گشت ئەو کەسانەی خەریکی مەسەلەکەی ئەو بوون، چاویان لی سوور بکەنەوە؟

یاخود ئایا لە راستیدا (هەندیك) هەبوون بیریان لەوە کردبۆوە کە (کەمال کۆچ) شوینبزر بکەن؟

بیگومان ئەوەی ریگای ئەم کارەی لیگرتن تەنها یەك شت بوو، ئەویش بوونی ئەو خەلکە زۆرەی بەر دەروازەی بەندیخانە بوو کە چاوەروانیان دەکرد، ئیتر ئەوان بە هیچ شیوەیەك نەیان دەتوانی بلین کە بەریان داوە و ئیتر نازانن دوایی چی بەسەر هاتووە.

ئایا ئەو باسە بوو کاتی بە زمانە نهینیەکە لە نیوان خۆیاندا گفتوگۆیان دەکرد و (کەمال) یان بەم لاو بەو لای ناو شاردا دەگیرا؟

ئەی بۆچی لە دوای بریارەکەی دادگا بە ئازادکردنی (کەمال) دەسەلاتدارانی تورك وایان راگەیاند کەوا ئەو لەو ماوەیەدا (میوانی دەولەتی تورکیا) بووە، لە کاتیکا هەر کەسی تۆزی هۆشی بی دەزانی کەوا ئەو بە زۆرەملی لە لای پۆلیس گلدرابووەوە و گیرابوو؟

پرسیار زۆرە، بەلام مرۆڤ دلنیا نیە کە وەلامی هەموو پرسیارەکانی دەسگیر دەبی. کەچی لەگەل هەندیش پیاو ناتوانی بەخۆی بوەستی و ئەو پرسیارە لە دلی خۆی بیەلیتەوە:

ئەگەر بەو شیوەیە مامەلە دەرهەق بە هاوولاتیەکی دانمارکی بکەن، کە هەموو دانمارك بە رەسمی و غەیرە رەسمی بەدواوەین، ئاخۆ دەبی مامەلەی کوردیك یاخود تورکیکی بیکەس بە چ شیوەیەك بکریت کە هیچ پشت و پەناهیکی نیە؟

دانیشتنەکەی دادگا لە رۆژی ۱۹ ی ئەیلول/ سیپتەمبەر بە هەمان شیوە بە پەلە و گالتە و فشقیات بوو. دوای ئەوەی راگەیانرا وەلامی ئەو دوو پرسیارەی سەبارەت بە مەلبەندی کەلتوری کوردی لە کۆپنهاگن و کۆبوونەوەکەی ئەلمانیا، هیشتا لە وەزارەتی دادی تورکیاوە نەهاتوونەتەوە، دادگای ئاسایش بریاری دا مەسەلەکە دوابخریت بۆ دانیشتنیکی تر.

لە دانیشتنەکەی رۆژی سیشەممە ۲۲ی تشرینی یەکەم/ ئوکتۆبەر هەمان شت روویدا . دیسانەوە بە هەمان شیوە لە رۆژی پینجشەممەی ۲۸ی تشرینی دووەم/ نۆڤەمبەر و رۆژی پینجشەممەی ۱۹ی کانوونی یەکەم/ دیسەمبەر.

کی دەزانی، لەوانەیە وەلامی ئەو پرسیارانە هەر نەیەنەوە.

ئەی (کەمال کۆچ)؟ ئەو هەر ئەوەندە دەتوانی کە خۆی بە بەختەوەر بزانی، کە رۆژی لە رۆژانی سالی ۱۹۹۲ بوو بە هاوولاتیەکی دانمارکی. چونکە ئەگەر ئەو هاوولاتیەکی تورك بوا ئەوا تا ئەمرۆش هەر لە بەندیخانە دەبوو.

جموجۆلی تورکیا لەسەر خاکی دانمارك

مەسەلەکەی (کەمال کۆچ) بە گشتی پرسیاریك دەوروژینی سەبارەت بە جموجۆلی موخابەراتی تورکی لەسەر خاکی دانمارك، لەوانەش رۆلی بالویزخانەی تورکیا.

هەرچەندە پۆلیسی تورکی نەیتوانی بەلگەی سەلماندن بینیتەوە لەمەر تاوانی (یارمەتی چەتە و ریگری چەکدار)، بەلام لە هەمان کاتدا بەدەرکەوت کەوا ئەوان زۆر بە ووردی ئاگاداری نیوەندی کوردین لە دانمارك و زانیاریەکی زۆریان لا هەیە، هەندی لەو زانیاریانە لەو شتانە نین کە خەلکی ئاسایی پییان بزانن.

ئەگەر شکاتنامەکەی دژی (کەمال کۆچ) جیگای باوەر بیت، باشە پۆلیسی تورکی ئەم زانیاریانەی لەکوی دەست کەوتووە؟ لەکوییان زانیوە کی هاتوچۆی دووکانەکەی (کەمال) دەکات لە *Nørrebro*؟ لە کوییان زانیوە چ گۆڤار و رۆژنامەیەکی کوردی لەگەل خۆیان دینن؟ لەکوییان زانیوە (کەمال) پارەی داونەتی؟ لەکوییان زانیوە کە (کەمال) هاتوچۆی مەلبەندی کەلتوری کوردی دەکات لە کۆپنهاگن؟ لەکوییان زانیوە کەوا ئەندامانی *PKK* چالاکی لەم مەلبەندە دەنوینن؟ لەکوییان زانیوە کەوا (کەمال) بەشداری (خۆپیشاندانی نایاسایی کردووە لە دانمارك) _ لە راستیدا خۆپیشاندانی یاسایی بوونە بۆ پشتگیری کردنی مەسەلەی کورد _؟ لەکوییان زانیوە کەوا (کەمال) بەشداری کۆبوونەوەیەکی کردووە لە سالی ١٩٩٢ لە ئەلمانیا، وەکو شاندیکی نوینەرایەتی کوردەکانی دانمارك؟ هەرچەندە هەموو ئەو راگەیاندنانەی لە شکاتنامەکەی دژی

(کەمال کۆچ) هاتوون راست نین، بەلام لە هەمان کاتدا رەنگدانەوە و نیشانەی پیزانینیکن کە تەنها لە چاودیری کردنی وردەوە وەدەست دیت.

(کەمال) لەدوای بەربوونی لە رۆژی ١٩٩٦/٨/١٧ لیدوانیکی دایە رۆژنامەی *Ekstra Bladet*[١٣] تیایدا گوتی کەوا ئەو سی پۆلیسە مەدەنیەی لە فرۆکەخانەوە بردیانە بارەگای پۆلیس بە ئاشکرا دەریان بری زانیاریەکی باشیان لەمەر زۆر لایەنی دانمارك هەیە، لەوانەش لەمەر شاری *Roskilde*[١٤] کە بارەگای لقی دانمارکی ریکخراوی راسترەوی تورکی (گورگە بۆرەکان) ی لییە. جگە لە هەندیش ئەم پۆلیسانە شارەزاییان لەمەر مۆزەخانەی ڤایکینگەکان[١٥] هەبوو، ئاگاداری هەموو ئەو کردەوانە بوون کە کوردە چالاکەکانی دانمارك پییان هەلدەستن.

چاودیری کردنی تورکیا لەسەر خاکی دانمارك شتیکی تازە نیە. ئەوە چەند سالە تورکە چەپرەوەکان و کوردەکان نارەحەتی خۆیان لەبەرامبەر ئەم چاودیری کردنە پیشان داوە. تەنانەت یەك تاکە خۆپیشاندان لەبەردەم بالویزخانەی تورکیا لە *Hellerup*[١٦] بەسە بۆ ئەوەی فەرمانبەرەکانی وینەی یەك یەك خەلکەکە بگرن.

لە مانگی حوزەیران/ ژونی سالی ١٩٩٣ کابرایەك تەلەفۆن بۆ (یەنس دییە) دەکات کە وینەگریکی رۆژنامەیە. کابرا خۆی وا دەردەخا کەوا نوینەری رۆژنامەیەکی تورکیە و داوا دەکات چەند وینەیەکی خۆپیشاندانیکی کوردی بۆ بگریت کە لە گۆرەپانی شارەوانی[١٧] دەکریت.

ئەو پارەیەی لەبەدەل ئەم کارە بۆ ئەم وینەگرە تەرخان دەکریت پارەیەکی ئاسایی دەبیت، بەلام ئەو ئەرکەی پیی دەسپیردریت ئاسایی نابیت.

---

[١٣] رۆژنامەیەکی دانمارکیە

[١٤] شاری (غوسکیلە) شاریکی کۆنی دانمارکە.

[١٥] باپیرە گەورەی سکەندیناڤیەکانن، کە بە چەتە و ریگری دەریا بەناوبانگن.

[١٦] گەرەکیکە دەکەویتە باکووری کۆپنهاگن، زۆربەی بالویزخانەکان لەوی نیشتەجین.

[١٧] گۆرەپانی سەرەکی ناوەراستی شاری کۆپنهاگن، دەکەویتە بەردەم شارەوانی شار.

(یەنس دییە) لە چاوپێکەوتنێکدا لە رۆژی ١٩٩٦/٨/١٥ لەگەڵ رۆژنامەی *Ekstra Bladet* دەڵی، کابرا داوای لێکردم کەوا وێنەی ریزی پێشەوەی خۆپیشاندانەکە بگرم. ئەوەی راستی بێت دەیویست وێنەی دەموچاوی ئەو کەسانەی ریزی پێشەوە بگرم. ئیتر لێرەوە من کەوتمە گومانەوە.بەلام کاتی ووتی دەبی من فیلمە نیگەتیڤەکەشی بدەمی و رازی نەبوو پێم بلی وێنەکان لەکوی بلاو دەکاتەوە، من بەتەواوی خۆم کیشایەوە و خۆم بە ئەرك و فەرمانی ترەوە خەریك و سەرقال کرد.

بەگوێرەی بۆچوونی (نەزمی گوێر) کە جێگری سکرتێری گشتی رێکخراوی مافەکانی مرۆڤە لە تورکیا *IHD*، چاودێری کردنی ئەم کوردانەی لە ئەوروپا دەژین لە لایەن تورکیاوە لەم سالانەی دواییدا زۆر روو لە زیادیە.

ئاشکرایە بەشێك لە ئەرکی بالویزخانە کۆکردنەوەی زانیاریەکانە.

(گوێر) لە چاوپێکەوتنێکدا لەگەڵ رۆژنامەی *Det fri Aktuelt*[١٨] لە رۆژی ١٩٩٦/٨/١٤ دا دەڵی: لەتەك ئەوەی لەم سالانەی دواییدا کوردەکان لە ئەوروپا زیتر جموجۆڵیان پەیدا کردووە، چاودێریکردنیش بە هەمان شێوە زیادی کردووە.

هەروەها لە ووتەیەکیدا بۆ نووسینگەی (ریتزاوس) دەلی: بە گوێرەی زانیاریەکانی ئیمە هەر بالویزخانەکان بەتەنها نین لە کۆکردنەوەی زانیاری، بەلکو مامۆستایان و پیاوانی ئاینیش بۆ ئەم مەبەستە رەوانەی وولاتانی جیاجیای ئەوروپا دەکرین. بەلام لە بارەی ئەو چاودێری کردنەی تورکیا لەسەر خاکی دانمارك دەیکا، زیتر سەنگاییەکە لەسەر بالویزخانەیە، ئەم کارە رادەپەرینی، لەوانەش تۆمارکردنی زانیاریەکانی لەمەر (کەمال کۆچ).

---

[١٨] رۆژنامەیەکی دانمارکی بوو، زیتر مەیلی سۆسیالدیموکراتەکان و سەندیکاکانی کریکارانی هەبوو. ئیستا داخراوە.

لە راستیدا بالویزخانە بەو ژمارە زۆرە فەرمانبەر و کارمەندەوە، بەووردی تاقیبی دەوروبەری کوردەکانی تورکیا و بە تایبەتیش چالاکەکانیان دەکات، جا گرنگ نیە ئەوانە تا چ رادەیەك راستەوخۆ دەستیان لە مەسەلەکاندا هەیە.

یەکیك لەو بوارە هەرە سەیرانەی بالویزخانە خۆی پیوە خەریك کردووە، مەسەلەی ناوی چیشتخانە و شوینەکانی خواردن فرۆشتنە. ئەو ناوانە پیویستە لەگەل بۆچوونی سیاسی ئەوان ریك بن، ئەگینا بالویزخانە پەیوەندییان پیوە دەکا و داوایان لیدەکا ناوەکان بگۆرن.

بۆ نمونە هەر لەم سالەی دواییدا ئەم مەسەلەیە بەسەر پیتزەخانەیەك[19] هات لە شارۆچکەی *Ballerup*[20] کە ناوی (دەرسیم) بوو. (دەرسیم) ناویکی کوردی هەریمە سەرکەشەکەی (تونجەلی) یە کە دەکەویتە خواروی رۆژهەلاتی تورکیا. هەمان شت بەسەر چیشتخانەیەك هات لە *Østerbro*[21] بە نیوی (خەزال) کە وشەیەکە لە زمانی کوردی بە مانای (جوانترین) دیت. هەردوو ئەم شوینە بە پیر داواکاریەکەی بالویزخانەی تورکیاوە نەچوون، بۆیە تووشی شەر پی فرۆشتن و نارەحەت کردن هاتن، لەوانەش هەرەشە و گورەشە بە تەلەفۆن و جامخانە شکاندن.

خاوەنی (خەزال) لە سالی ١٩٨٥ وە بۆتە هاوولاتیەکی دانمارکی، لە چاوپیکەوتنیکدا لەگەل نووسینگەی (ریتزاوس) لە رۆژی ١٩٩٦/٩/١٥ دەلی، ئەمە یەکەم جار نیە من تووشی ئەم بەزمە بیم. لە سالی ١٩٧٩ چیشتخانەیەکی شتی برژاوی بچووکم لە *Østerbro* کردەوە، ئەوسا ناوم نا *Helas* (خەلاس) بە کوردی بە مانای (رزگاربوون) دیت. ئەوەندەی پی نەچوو هەندی کەس لە بالویزخانەی تورکیاوە هاتن، خۆشم دەمناسین، پییان گوتم دەبی ناوەکە بگۆرم، کەچی من رازی نەبووم. ئەوانیش

---

[19] شوینی فرۆشتنی پیتزا کە خواردنیکی خیرای ئیتالیە، ئیستا لە سەرانسەری ئەوروپا زۆر باوە.

[20] شارۆچکەیەکی زۆر نزیکە، دەکەویتە باکووری رۆژاوای کۆپنهاگن.

[21] گەرەکیکی کۆپنهاگنە.

پییان راگەیاندم ئەگەر ناوەکە نەگۆڕم، ئەوا سەریەشەم تووش دەبی. لەپاشتر سی _ چوار جار جامخانەکەم هاتە شکاندن.

بالویزخانەی تورکیا لە زۆر هەلومەرجی تریشدا سەری ناوەتە بەر سەری خەلك.

لە رۆژی ١٢ی ئەیلول/ سیپتەمبەری سالی ١٩٩٦ دەنگوباسی تەلەفزیۆن پەردەی لەسەر ئەوە هەلمالی کە بالویزخانەی تورکیا بەردەوام هەرەشەی لەو کورد و تورکانەی ئیرە کردووە، ئەگەر سەر لە بالویزخانە نەدەن لەمەر مەسەلەی دواکەوتن لە خزمەتی سەربازییان لە تورکیا، ئەوا بۆی هەیە (هەموو مافە کۆمەلایەتیەکان و کارو پیشەیان لە دانمارك لەدەست بدەن). دەقی ئەم نامەیە بۆ هەموو ئەو پیاوانە دەنیردریت، کە هاوولاتی تورکیان و تەمەنیان لە سەرەوەی ١٨ سالە و لە دانمارك دەژین و خزمەتی سەربازییان نەکردووە.

بالویزی تورکیا (مەمەد تاسەر) لە لیدوانیکیدا لەگەل نووسینگەی (ریتزاوس) لە رۆژی ١٩٩٦/٩/١٢ دەلی پیویست ناکا ئەم نامەیە وەکو هەرەشە وەربگیریت، بەلکو مەسەلەکە بە تەنها رینومایی کردنیکی دۆستانەیە. نامەکە تەنها ئەوەی تیدا نووسراوە، ئەگەر بیتو ئەو مەرجە یاساییانە پەیرەو نەکەن کە پەیوەندیان بە خزمەتی سەربازیەوە هەیە، لە کاتیکدا بە سەردان بگەرینەوە تورکیا، ئەوا بە پیی یاسا سزا دەدرین و دەخرینە بەندیخانەوە، کە خرانە بەندیخانەش، ئەوا کار و پیشەیان لیرە لە دانمارك لە دەست دەچی. ئەوەی ئیمە لیرەدا مەبەستمانە بیلیین ئەوەیە: "بە یارمەتی خۆتان مەرجە یاساییەکان پەیرەو بکەن، لە نیوان ئەم ماوەی بۆ ئەم مەبەستە دیاریکراوە، ئیتر بەم جۆرە مافە کۆمەلایەتیەکانتان لە دانمارك لەدەست نادەن".

بەهەرحال بەلای سی کەس لەوانەی ئەم نامەیەیان بەدەست گەیشتبوو، ناوەرۆکی نامەکە جیگای سەرسامی نیە، بەلکو ئەوەی مایەی سەرسورمانە چۆن ناونیشانی ئەو کەسانەیان دۆزیوەتەوە. ئەم کەسانە ناویان نە لە دەفتەری تەلەفۆندا هەیە و نە

هەرگیز پەیوەندیان بە بالویزخانەی تورکیاوە هەبووە، چونکە ئەمانە وەکو پەنابەری سیاسی لە دانمارك دەژین. لەلایەکی ترەوە ئەمانە لە دەوروبەری کوردیدا جموجۆلیان هەیە و چالاکی دەنوینن. هەروەها بالویزخانەی تورکیا نایشاریتەوە کەوا دەست دەخاتە نیو کاری سیاسی یاسایی ریگاپیدراوی تاکە کەسان و ریکخراوە دانمارکیەکانیش ناوەکانیان لای خۆی تۆمار دەکات.

بۆ نموونە لەو کاتەی (لیستی یەکبوو)[22] میوانداری دیداریکی دەمەتەقیی کرد لە نیوان چەند سیاسەتمەداری دانمارکی و چەند ئەندامیکی پەرلەمانی کوردی لە مەنفا، لە رۆژی ١٤ی ئادار/ مارسی سالی ١٩٩٦ لە بارەگای پەرلەمانی دانمارك، بالویزی ئەوسای تورکیا (عوسمان فاروق لۆگۆگلو) هەولیکی بەفیرۆچووی دا تاوەکو دیدارەکە سەرنەگری. لە میان هەولەکەی و بۆ مەبەستی ناوبراو پەیوەندی بە سەرۆکی پەرلەمان (ئیرلنگ ئولسن) و وەزیری دەرەوەی (نیلس هیلڤی پیتەرسن) کرد. هەرچەندە وەکو باسمان کرد هەولەکەی سەری نەگرت، کەچی لە بواری تۆمارکردنی زانیاریەکان زیتر سەرکەوتنی وەدەست هینا.

وا دیارە جەنابی بالویز هەموو بیروبۆچوونیکی رەخنەیی لە بەرامبەر تورکیا تۆمار دەکات، نەك هەر ئەوەندە بەلکو هەموو شتیك لە بارەی ناوی ئەو کەسەی ئەم بیروبۆچوونەی دەربریوە و شوینی ژیانی و کارو پیشەی و خزم و کەس و کاریشی تۆمار دەکری. یەکی لە نویترین نموونەکان لەم بابەتە، ئەوەیە بالویزخانەی تورکیا هەولی داوە لیستەی ناوی ئەندامانی دەستەی بەریوەبەری کۆمەلەی نەتەوە یەکگرتووەکان لە دانمارك وەدەست بینی، کە گوایە جاریکیان تۆزی رەخنەیان بەرامبەر تورکیا هەبووە. ئیمە کاتیك بەم شتانەمان زانی دوای ئەوەی بالویزی تورکیا لە بەهاری ئەمسال[23] تەلەفۆنی بۆ بەشی فەرمانبەران کرد لە مەلبەندی دانمارکی بۆ مافەکانی

---

[22] پارتیکی چەپرەوی دانمارکیە، کە نوینەری لە ناو پەرلەماندا هەیە.

[23] مەبەست سالی نووسینی ئەم کتیبە.

مرۆڤ و داوای کۆمەلی زانیاری تایبەتی کرد لەمەر کەسییتی (کلاوس سلاڤنسکی)[24] کە سەرۆکی بەشی زانیاریەکانە لە مەلبەندەکە. بی ئەوەی خۆی ئاگادار بیت، داوای هەندی شتیان کردبوو لەوانە جۆر و رادەو پلەی خویندنی و هەندی مەسەلەی خیزانی. (کلاوس سلاڤنسکی) ئەم مەسەلەی لە هاوەلەکانی بیست، خۆی تەلەفۆنی بۆ بالویزخانە کرد. سکرتیریك لە تەلەفۆن بۆی روونکردەوە کەوا "زانیاریەکان بۆ ئەوە بوون رەوانەی تورکیا بکرین" کە (سلاڤنسکی) سەرسامی خۆی بۆ سکرتیرەکە دەربری لەمەر تۆمارکردنی ناوی هاوولاتیانی دانمارکی لە لایەن بالویزخانەیەکی بیگانەوە، سکرتیرەکە پیی راگەیاند کەوا بالویزخانە "ناوی زۆر خەلکی لا تۆمار کراوە" لەوانە (سۆرین سونەگۆو) ، (لاسە بودتز) ، (هینینگ گییلەرود)، و (ڤیگۆ فیشەر)[25].

ئەوان بە کردەوە سەلماندیان کەوا ئەم ناو تۆمارکردنە هەر بۆ جوانی نیە، کاتی بالویزی دانمارك لە ئەنقەرە (نیلس هیلسکۆو) لە رۆژی ٣ی کانوونی یەکەم/ دیسەمبەری سالی ١٩٩٦ لیستەیەکی بەناوی پینج کەسی دانمارکی درایە دەست، کە لە لایەن رژیمی تورکیاوە مۆری ناپەسەندیان لیدرابوو. بەم جۆرە تۆمارکردنی سیاسەتمەدارە دانمارکیەکان لە لایەن بالویزخانەی تورکیاوە، بە هەمان شیوەی تۆمارکردنی کاری سیاسی یاسایی (کەمال کۆچ) لە دانمارك، ئامانجە رەشەکەی خۆی پیکا.

رۆژیك دیت تۆمارکردنی زانیاری لەمەر تورکە چەپرەوەکان و کوردەکانیش بە هەمان شیوە بەکاربیت. بەلام کەی.. ئەوە پرسیارەکەیە!

---

[24] نووسەری بەشی سییەمی ئەم کتیبەیە

[25] بە پیی نووسینگەی هەوالدەری (ریتزاوس) لە رۆژی ١٩٩٦/٧/٢٣.

پۆلیس و " کوردی هەمیشەیی "

ئـەوەی هیـچ گومـانی تیـدا نیـە، نوینەرایـەتی دیپلۆماسـی تورکیـا لـە دانمـارك و وولاتـانی تـری ئـەوروپا بـە شیوەیەکی تایبـەت چاویـان بریوەتـە ئــەو کوردانــەی لـەم شوینانە دەژین. پرسیارەکە لیرەدا ئەوەیـە، ئـەم هەلویستـەی رژیمـی تورکیا بەرامبـەر کوردەکان تا چ رادەیەك کار لە دەسەلاتداران یاخود لە بەشیك لـە دەسـەلاتدارانی ئـەم وولاتانـە دەکـات. لـەم بۆنەیـەدا جیگـای سـەرنجە تیبینـی بکـەین پۆلیس لـە زۆر لــەم وولاتانە چەندەها جار بە کاری سەرانسـەریی هەلساوە لـە دژی دەوروبـەرە کوردیـەکان، بی ئـەوەی هیـچ حوکمیکی دادگـا بـەدوای ئـەم کارانـەوە دەرچووبیـت. کـەچی لـە دوای ئەنجامدانی گرنگترین و دیارترین ئەم کارە سەرانسەری و راوەدوونانـە سیاسـیانەوە، لـە بۆنیکی بۆگەن بەولاوە هیچ بەلگەیەکیان بەدەستەوە نەماوە.

نموونەیەکی تری زانراوی ئەفسانە هەلبەستن لەمەر (تیرۆری کوردی) نموونەکەی سـویدە. دە سـال لەمەوبـەر هـەموو جیـهان ئاگـادار بـوو چـۆن پۆلیسـی سـویدی کـە بەرپرسیار بوو لە سـاغکردنەوەی کوشـتنی (ئولـف پـالمی) ی سـەرەك وەزیـران، هەشـت مـانگی رەبـەق بەریگایـەکی هەلـەدا دەگـەرا بـە دوای سۆراخی کوشـتنەکە. ئـەو ریگایـە هەلەیەیان ئەوەندە بە سەررەقی و لاملی گرتەبەر، تەنانەت وازیـان لـە هـەموو ئـەوانی تر هینابوو.

چــەند هەفتەیــەکی کــەم لــە دوای رووداوی کوشــتنەکە لــە رۆژی ٢٨ی شــوبات/ فیـبریوەری سـالی ١٩٨٦، سـەرۆکی ئـەو تیپـەی پۆلیـس کـە تایبــەت بـوو بـە مەسـەلەی

کوشتنی (پالمی) کە ناوی (هانس هۆلمیر) بوو، لەیەکی لە فراوانترین و گەورەترین کردار لە میژووی پۆلیسی سویدا، زۆر بەرەقەکاری سۆراخ و گەران و لیکۆلینەوەکانی لەسەر (شوینپیی _ کوردی) دەگیرا.

(هۆلمیر) دوو هاندەری بۆ کوشتنەکە خستە پال *PKK*. یەکەمیان گوایە *PKK* زۆر لە (پالمی) تورەن، چونکە حکومەتی سوید لە سالی ١٩٨٢ ریگای نەداوەتە سەرەکی ریکخراوەکەیان (عبدالله ئۆجەلان) تا بیتە لای ژنەکەی و لە سوید نیشتەجی بیت. دووەمیشیان ئەوەیە کە دەسەلاتدارانی سوید هەر لە سالی ١٩٨٤ دوە مۆری تیرۆریستیان لە *PKK* دابوو. ئەمەش لە ئەنجامی کوشتنی کوردیکەوە بوو، کە لە کاتی خۆیدا وازی لە *PKK* هینابوو، دوای وازهینانی دژایەتی دەکردن. لیرەدا گەنجیکی کوردی نەتەوەپەرست گیرا و بە تاوانی کوشتنەکە حوکم کرا. وەلامی دەزگای موخابەراتی سویدی *SÄPO* یەکسەر تیۆریەکی لی کەوتەوە، کە گوایە کوشتنی ئەم کۆنە ئەندامە بە فەرمانی کۆمیتەی ناوەندی *PKK* جیبەجی کراوە وەکو لە سیدارەدانی ناپاکیك.

لەم مەسەلەیە و لە چەند مەسەلەیەکی تردا بۆچوونەکانی *SÄPO* سەرچاوەیان لە شیکردنەوەیەکی گشتی دەگرت، کە بە یارمەتی بیشوماری دەزگای موخابەراتی تورکی ئامادە کرابوو. بەلام بەلگەی سەلماندنی باوەربەخش و دیار هەرگیز نەخرایەروو.

ئایا (هۆلمیر) چۆن ئەم پەیوەندیەی لە نیوان کوشتنی (پالمی) و *PKK* دا دروست کرد؟

لە مانگی تشرینی دووەم/ نۆڤەمبەری سالی ١٩٨٥ کابرایەکی هەلگەراوەی تریش لە *PKK* لە سوید کوژرا. ئەمجارەیان پۆلیس گومانی کەوتە سەر سی کەس لە (لیپرسراوانی *PKK*) لە سوید. هەمدیس هیچ بەلگەیەك پیشکەش نەکرا سەبارەت بەوەی *PKK* یاخود ئەو سی (لیپرسراوەی *PKK*) دەستیان لە مەسەلەکەدا هەیە.

بەلام (هۆلمیر) وای دانا، کەوا ئەگەر ئەو سی کەسە پەیوەندیان بە کوشتنی کابرا هەلگەراوەکە هەبی، کەواتە پەیوەندیان بە کوشتنی (پالمی) شەوە هەیە. دوو خالی تر هەبوون کە پالپشتی ئەم بۆچوونەیان دەکرد.

یەکەمیان گویگرتن بوو لە گفتوگۆیەکی تەلەفۆنی یەکیك لە کوردەکان، کە ئەم راگەیاندنە رچەشکینەی خوارەوەی بەخشیبووە پۆلیس:

(خۆ پالمی ریی ئەم رووداوە خۆشەمان لی ناگری).

زەمینەی ئەم راگەیاندنە ئەوە بوو، کابرای کوردی ناوبراو لە ناو سنووری شارەوانیەوە دەسبەسەر بوو. لیرەوە گومانکردن لە مەر مەسەلەی پلان دانانی کوشتنەکە لەوەوە هاتووە، کە ئەو کەسە ناتوانی بەبی ئیزنی تایبەتی سنووری شارەوانی بەجیبیلی. کەچی بەلای کابرای کوردەوە (رووداوە خۆشەکە) بەشداری کردن بوو لە ئاهەنگی جەژنی نەورۆز کە لە شوینیکی تری وولات ساز دەکرا. بەلام (رووداوە خۆشەکە) بە لای پۆلیسەوە لە کوشتنی (پالمی) بترازی، هیچ مانایەکی تری نەبوو.

خالی دووەم لە (بەلگەکانی) (هۆلمیر) سەرەداویك بوو کە لەبارەی چەکەکەوە دەستی کەوت.

کابرایەکی فینلەندی ئەوەی بۆ پۆلیس روونکردەوە، کەوا خۆی دەستی لە مەسەلەی فرۆشتنی دەمانچەیەك هەبووە، لەو چەشنە دەمانچەیەی لە کوشتنی (پالمی) دا بەکار هاتووە.

ئەو دەمانچەیەی کابرای فینلەندی باسی دەکات فرۆشراوەتە پیاویکی کوردی تەمەن ٤٢ سالی کە لەسەر نارکۆ[٢٦] حوکم کراوە.

پۆلیس ئەم زانیاریانەی قۆزتەوە و بەبی یەك و دوو بیری بۆ ئەوە چوو، کەوا ئەم پیاوە کوردە پەیوەندی بە *PKK* وە هەیە، ئەم پارچە چەکەش ئەوەیە کە کوشتنەکەی

---

[٢٦] مخدرات

پی ئـەنجام دراوە. بـەلام هیــچ بەلگەیــەك نــەدرا بــە دەســتەوە بـۆ پتــەوكردنی ئــەم بۆچوونانە.

لە مانگی كـانوونی دووەم/ ژانـوەری سـالی ١٩٨٧ (كـرداری ئـەلفا*Operation Alpha*) ئەنجام درا.

(هانس هۆلـیر) پلانی كرداریكی زۆر فراوانـی، لـە سـەر شـیوەی كـرداری سـەربازی كیشا بوو، كە لە مەبەستی دا بوو ٧٠ كەسی كورد بگریت. بەرای ئەو ئەم كردارە لەبـەر ئەوە نەبوو ئەم كەسانە هەموویان دەستیان لە مەسەلەكەدا هەیە، بەلكو بـۆ ئـەوە بـوو زانیاری كۆكاتەوە. دەسەلاتی داواكار لە دادگا لـە دژی پلانەكـەی (هۆلـیر) وەسـتا، بـەم جۆرە بەشـیكی یـەكجار زۆر لـە (كــرداری ئـەلفا) كـەم كرایــەوە. بــەلام لــە ئــەنجامی پیداگرتنی (هۆلـیر)، دەسەلاتی داواكار لە دادگا رازی بوو بەوەی ئەو سـی (لیپرسـراوەی *PKK*) بگیرین.

لە رۆژی ٢٠ی كانوونی دووەم/ ژانوەری پۆلیسی سویدی بە چەكی سوارەوە هیرشی بــردە ســەر ژمارەیــەكی زۆر لــە مالــە كوردەكــان و پاســەوانی چــەكداریان لەبــەردەم خانووبــەرە رەسمیــەكان لــە ستۆكهۆلم دانــا. پــاش ماوەیــەكی كــەم هــەموو كوردەكـان بەردران و لـە هـەموو گومـانیك پـاك بوونـەوە. لـە كۆتـاییدا (هۆلـیر) خـەریك بـوو لـە لیتۆژینەوەكـە دەهاتـە دەرەوە، دوای ئـەوەی (شـوینپیی كـوردی) بـە هیــچ ئــەنجامیك نەگەیشت. بەلام نرخەكەی لە هەردوو لایەنی مرۆڤایەتی و سیاسیەوە زۆر لەسـەر ئـەو كوردانە راوەستا، كە لەناو خەلكدا بە بی هیچ هۆیەك ناویان وەكو گوناهبار هات.

لــە وولاتــی بەلجیكاشــدا كۆمــەلی كــردەوەی گــەورە لەلایــەن پۆلیســەوە لــەدژی كوردەكان ئەنجام درا. لە رۆژی ١٨ی ئەیلول/ سیپتەمبەری سالی ١٩٩٦ پۆلیسی بـەلجیكی بە كردەوەیەكی زۆر فراوان هەلسا لەدژی ئیزگەی تەلەفزیۆنی كوردی *MED- TV*.

٢٠٠ كەس لە پیاوانی پۆلیس خرایە كار بۆ هەلمەت بردنـە نـاو ژوور و هۆلـەكانی ئیزگەكە لە برۆكسیل و لە بـاكووری بـەلجیكا. ئەرشـیفی *MED - TV* دەسـتی بەسـەردا

گیرا، ٢٠ خانوو کەوتە بەر پشکنین، ٩٧ کەس گلدرایەوە، پینج کەس هاتە گیران. هۆیەکەی لە لایەنی رەسمیەوە وا راگەیانرا، گوایە پۆلیس ٣٥٠ ملیۆن فرەنکیان دۆزیوەتەوە و وایان داناوە ئەم پارەیە بە قاچاخچیەتی نەفەر و بازرگانی نارکۆ و چەکفرۆشی پەیدا کراوە.

دەسەلاتدارانی تورکیا هیچ بەخیلیان نەکرد لە زانیاری بەخشین سەبارەت بە بەشداری کردنیان لە کردارەکەی دژی *MED - TV*. چەند مانگیك پاشتر، لە مانگی تەمووز/ ژولای سالی ١٩٩٦وەزیری ناوخۆی تورکیای ئەوسا (مەمەد ئاگار) ریکەوتننامەیەکی تایبەتی لەگەل پۆلیسی بەلجیکا مۆر کرد لەمەر قەلاچۆکردنی تیرۆریزم، هەر لەو کاتەی هیشتا پۆلیسی بەلجیکی خەریکی پشکنینەکانی بوو، ئەو بە ئاشکرا بە رۆلی خۆی دەنازی لەو هیرشانەدا.

لە هەمان کاتدا کردار لە دژی *MED-TV* لە وولاتانی بەریتانیا و ئەلمانیا و هۆلەندا و لۆکسمبۆرگ ئەنجام درا[٢٧]. وەك هەمیشە، ئامانجیان ئەوە بووبی بیسەلینن کەوا *MED-TV* ئەو پارەیە بۆ بەرژەوەندی *PKK* دەشواتەوە و سپی دەکاتەوە[٢٨] کە لە ریگای خراپەکاری و تاواندا دەست دەکەویت.

رۆژی ٢٢ی تشرینی یەکەم/ ئوکتۆبەری سالی ١٩٩٦ *MED-TV* سەرلەنوی لە برۆکسیل دەستی کردەوە بە پەخش کردنی بەرنامەکانی خۆی. هەموو ئەوانەی گیرابوون، ئازاد کران، هەموو ئەو تاوان و گوناهانەی کرابوونە مەترسی و هەرەشەیان لە بوونی تەلەفزیۆنەکە دەکرد، پوچەل دەرچوون.

---

[٢٧] دیارە لەو کاتەدا TV–MED دانەخرابوو، ئەگینا نووسەر ئاماژەی بۆ دەکرد.

[٢٨] شوشتنەوە و سپی کردنەوەی پارە، زاراوەی زۆر باون و زۆر بەکار دین، بە مانای ئەو پارانەی لە ریگا و کەنالی ناشەرعیەوە دینە دەست، واتا پارەی رەش، جاریکی تر بخرینەوە کەنالی شەرعی و بخرینەوە ناو سیستەمی ژمیریاری باوەرپیکراو.

بەلام خۆ پۆلیسی دانمارکیش رۆلیکی گومرای گیراوە بەرامبەر دەوروبەری کوردی لە دانمارك، بە تایبەتی لە مەسەلەی ئەو دەسدریژیەی کرایە سەر (ئیمداد یەلماز).

ئەو پیاوە سەر لەبەیانی زووی رۆژی ٧ی شوبات/ فیبریوەری سالی ١٩٩٤ لە نزیك مالی خۆی لە شارۆچکەی *Lyngby*[٢٩] درایە بەر گوللە. لە دوای ئەوەی تازە منالەکانی خۆی گەیاندبووە باخچەی منداالان، نانی بەیانی کریبوو، بەرەو مال دەبووەوە کە تارماییەکی رەش لە دەرگای خوارەوەی بیناکە تووشی دەبی. ئیتر ئەوەی لەبیری ماوە تەنها بریسکەی دەمانچەیەك بووە و پاشان هەموو شتیك تاریك داهاتووە.

(ئیمداد) چوار گوللەی پیکەوت بەلام نەمرد. لەوانەبوو بمردبایە، بەلام لەو دەمای یەکی لە دراوسیکانی لە ئیلیڤاتۆرەکە دادەبەزی و چاوی بە کابرای تەقەکەر و بە (ئیمداد) دەکەوی کە لەو گۆرە کەوتووە. زۆری پی ناچی پۆلیس مەسەلەکەی دەسنیشان کرد.

بەرپرسی بەشی تاوان لە پۆلیس گوتی:

(لە ئەوروپا و لە دانمارك نائارامیەکی زۆر لە دەوروبەری کوردەکاندا هەیە، بۆیە ئیمە بە دووری ناخەینەوە کەوا هۆیەکی سیاسی بەدواوە بیت).

ئەم قسەیە راستە. ئەم بۆچوونە ناتوانری بە دوور بخریتەوە، بە تایبەت لەگەل (ئیمداد) دا.

(ئیمداد) پیشتر سەرۆکی کۆمیتەی کوردستان بوو، لەو کاتەدا ئەندامی دەستەی بەریوەبەری *FAY- KURD* بوو. لە هەمان کاتدا ئەو بە ئاشکرا لایەنگیری خەباتی رزگاریخوازی کورد بووە و لە چەندین بۆنەدا دەمراست و قسەکەری دەوروبەرە کوردیەکە بووە.

بەلام پۆلیس بیری خۆی بە لایەکی ترەوە خەریك کرد و خۆی دوور خستەوە لەوەی شتەکە بە دەسدریژیەکی سیاسی لە قەلەم بدات. هەر لە ساتی یەکەمەوە

---

[٢٩] شارۆچکەیەکە دەکەویتە باکووری کۆپنهاگن.

پۆلیس خۆی بەوەوە بەستەوە، گوایە مەسەلەکە شەر و ناکۆکی ناوخۆی کوردەکان خۆیانە و زیتر لە نیو ئەو کەسانەی لە (ئیمداد) دوە نزیك بوون لە مەسەلەکەی دەکۆلیەوە.

هەر هەمان پاشنیوەرۆ پۆلیس ژوورەکانی بارەگای کۆمیتەی کوردستانی خستە بەر پشکنین. لەو کاتەی ئەوان خۆیان ئامادە دەکرد بۆ کۆنفرانسیکی رۆژنامەگەری لەمەر دەسدریژیەکە، پۆلیس بە دەمانچە و تفەنگی سوارەوە، بە پەستەکی گوللەبەندەوە، بە بۆمبای فرمیسکریژەوە تاویان دایە ژوورەوە.

دەستیان بەسەر لیستەی ناوی ئەندامان و کاغەزەکانی ژمیریاریدا گرت، ئەو ٢١ کەسەی لەوی بوون، قۆلبەست کران و دەستیان لەپشتەوە کەلەپچە کرا و راپیچ کران. هەمان ئیوارە هەموویان ئازاد کران. لەبەر ئەوەی بە ناهەق گیرابوون، لە دواتردا قەرەبۆیان بۆ کرایەوە.

بەلام لەگەل هەندیش پۆلیس بە لاملی سوور بوو لەسەر ئەوەی کەوا مەسەلەکە شەر و ناکۆکی ناوخۆی کوردەکان خۆیانە. بیگومان نەدەکرا ئەم بۆچوونە بە دوور بگیریت، هەر بۆیە پیویست بوو لەم لایەنەش بکۆلدریتەوە.

بەلام وادیار بوو پۆلیس بە هیچ شیوەیەك نەیدەویست لەوە بەولاوە گوی لە هیچ شیمانە و بۆچوونیکی تر بگریت. لەوانەش بۆ نموونە دوور نیە ریکخراوی راسترەوی تورکی (گورگە بۆرەکان) یاخود هیزە تایبەتیەکانی پۆلیسی تورکی دەستیان لە مەسەلەکەدا هەبیت.

ئەمەی خوارەوە نموونەیەکە لەسەر تاکرەوی پۆلیس کە لە راستیدا بەسەر قوربانیەکە خۆیدا شکایەوە.

کە (ئیمداد) تۆزی هاتەوە سەرخۆ و توانای ئەوەی بوو هەر لەسەر تەختەکەی خۆی لە نەخۆشخانەی *Gentofte*[٣٠] لیپرسینەوەی لەگەلدا بکریت، بە تەنها پرسیاری

---

[٣٠] یەکیکە لەو سی نەخۆشخانە گەورانەی پاریزگای کۆپنهاگن.

ئـەوەیان لیکـرد کـە ئایـا هیـچ دوژمنیکی لـە نیـو کوردەکاندا هەیـە، ئەمـە لـە کـاتیکدا پۆلیس وای دەردەخست لەتوانای دایە دەستنیشانی ئـەندامیکی *PKK* بکـات، گوایـە بـەم کارە هەلساوە.

کـە (ئیمـداد) بۆچوونـی لەمـەر پیـلان و کـەین و بـەینی نـاوخۆی کوردەکـانی رەتکردەوە، پۆلیس زۆر تووره بوو. وەکو سزایەك لە بەرامبەر ئەوەی (ئیمداد) نایـەوی قسە بکات ئـەو دوو ئیشـکگرەیان کیشـایەوە کـە بـۆ پاسـەوانی ئـەو لـە قاوشـەکەی خەسـتەخانە دانرابـوون. لـە جیـاتی ئەمـە ناچـار هاوریکـانی خـۆی لـە ئـەندامانی کۆمەلەکەیان شەو و رۆژ بە نۆرە ئیشکیان لیدەگرت.

نموونەیەکی تر لەسەر تاکرەوی پۆلیس، مەسەلەی دەسنیشان کردنی ئـەو کەسـانە بوو کە پۆلیسی شارۆچکەی *Lyngby* دەیویست لیپرسینەوەیان لەگەلدا بکات.

ژمارەی ئەو کەسانە گەیشتە دەوروبەری ۲۰۰ کەس، لەوانە ۱۵۰ کەسیان لە هـەمان کۆمەلەکەی(ئیمداد) ئەندام بوون. وادیار بوو لیپرسینەوە لەگەل هیچ تورکیـك نـەکرا. بەهـەرحال هیـچ شالاو و بەسـەردا دانیکـی ئـەوتۆ نـەکرا لـە دژی راسـتڕوە تورکـەکان و کۆمەلەکانی سەر بە حکومەتی تورکیا.

کـە (ئیمـداد یـەلماز) لـە دواتـر داوای کـرد چـاویك بـە لیتۆژینـەوەکانی پۆلیسـدا بخشینی، داواکەی جـاری یەکـەم بـە تـەواوی رەت کرایـەوە بـە بیـانووی (رەچـاو کردنـی ئاسایشی دەولەت).

هـۆی ئـەم تاکرەویـەی پۆلیـس دەگەریتـەوە بـۆ ئـەوەی گوایـە (نیشـانە) یـەکیان کەوتۆتە دەست سەبارەت بەوەی مەسەلەکە شەر و ناتەبایی ناوخۆی کوردەکان خۆیانە. ئیتر چ پیویستە بەملا و بەولادا بگەرین، بۆ نموونـە بـە لای راسـتڕەوەکانی تورکـدا لار بکەنـەوە. بـەلام ئەمـە بـە هـەموو بـاریك نیشانەی هیـچ و پووچـی شـیوەی کـارکردنی پۆلیسە.

چوار مانگ لە دوای هەولەکەی کوشتنی (ئیمداد)، لە رۆژی ٧ی حوزەیران/ ژونی سالی ١٩٩٤ کۆنە ئەندامیکی (گورگە بۆرەکان) لە دادگا حوکم کرا بەهۆی ئەوەی لە شاری *Århus*[٣١] لە ئەنجامی پەیوەندی لەگەل ئافرەتیکی بە میرد، تەقەی لە سی کەس کردبوو، هەرسیکیانی کوشتبوو. ئەو کابرا حوکم کراوە لەکاتی خۆیدا لە ریکخراوەکە دەرکراوە، چونکە پەیوەندی لەگەل ئەم ئافرەتەدا هەبووە.

کەچی نەك پۆلیس، بەلکو پاریزەرەکەی لە بەردەمی دادگا روونی کردەوە، کەوا ئەم پیاوە لە کاتی خۆیدا دادگایەکی کاتیان بۆ پیکهیناوە و دادگاکە حوکمی سیدارەی داوە، وادیارە ئەم سی کەسە کە یەکیکیان ئەندامیکی بەرزی (گورگە بۆرەکان) بووە، بەدوای ئەودا ناردراون. ئەمە لە کاتیکدا دەزگای موخابەرات[٣٢] زۆر چاك دەزانی (گورگە بۆرەکان) ریکخراویکی بەهیزیان لە شاری *Århus* هەیە، خەلکیان تیدایە کە دەستی لە کوشتنی کەسانی چەپرەودا هەیە لە تورکیا. بەلام سەرەرای لیتۆژینەوەی فراوانی پۆلیس لە نیو دەوروبەرە کوردیەکەدا، کەچی ئەو دەسدریژیەی کرایە سەر (ئیمداد یەلماز) هەرگیز روون نەکرایەوە.

دوور نیە _ بە هەمان شیوەکەی (هۆلیر) لە سوید _ نیگاکان بە تەواوی ئاراستەی لایەکی تر کرابیت.

[٣١] دووەم گەورەترین شاری دانمارکە لەدوای کۆپنهاگن.

[٣٢] مەبەست لە موخابەراتی دانمارکە.